

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 9Co/47/2014
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8513201997
Dátum vydania rozhodnutia: 20. 05. 2015
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Milan Šebeň
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2015:8513201997.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Milana Šebeňa a členov senátu JUDr. Milana Majerníka a JUDr. Mareka Kohúta ako sudcu spravodajcu, v právnej veci žalobkyne: U. E., nar. X.X.XXXX, bytom L. č. XXX, XXX XX, štátna občianka SR, právne zastúpenej advokátom JUDr. Mariánom Gelenekym, so sídlom Stará Ľubovňa, 064 01, Garbiarska 20, proti žalovanému: Rapid Life životná poisťovňa, a.s., so sídlom Košice, 040 71, Garbiarska 2, IČO: 31 690 904, právne zastúpenej advokátom JUDr. Gabrielom Gulbišom, so sídlom Košice, 040 01, Boženy Němcovej 22, o zrušenie rozhodcovského rozsudku, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Stará Ľubovňa č.k. 5C/7/2013-137 zo dňa 21.1.2014, takto

rozhodol:

Potvrďuje rozsudok súdu prvého stupňa.

Nepriznáva účastníkom náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

Prvostupňový súd napadnutým rozsudkom zrušil rozhodcovský rozsudok Arbitrážneho súdu Košice rozhodcu JUDr. Bohumíra Zaujeca sp.zn. 2C/2804/2012 zo dňa 19.1.2012 v právnej veci žalobcu Rapid life životná poisťovňa, a.s., so sídlom Garbiarska 2, 040 71 Košice, IČO: 31 690 904, proti žalovanému U. E., nar. X.X.XXXX, bytom XXX XX L. XXX, o zaplatenie sumy 157,41 eur.

Po vykonanom dokazovaní vzal za preukázané, že dňa 2.10.2008 žalovaný uzavrel poistnú zmluvu, súčasťou ktorej boli VPP z 21.5.2007 a osobitné zmluvné dojednania č. 01/2007, ktoré boli podpísané žalobkyňou dňa 2.8.2008 a ktorých súčasťou bola aj rozhodcovská doložka. Na základe žiadosti žalobkyne doručenej žalovanému dňa 19.10.2010 o zrušenie poistnej zmluvy, došlo k zániku poistenia dňom 3.12.2010 s prebytkom poistného vo výške 124,33 eur. Žalovaný dňa 2.1.2012 podal na Arbitrážny súd Košice návrh proti žalobkyni o vymoženie pohľadávky podľa časti XVII. ods. 7 VPP z 21.5.2007, pričom pohľadávku vyčíslil vo výške 157,41 eur. Táto by mala zodpovedať nákladom žalovaného vynaloženým na uzavretie poistenia. Predmetom konania teda nebolo dlžné poistné, ale osobitná pohľadávka vo výške províznej odmeny, ktorú žalovaný vyplatil sprostredkovateľovi poistenia za uzavretie poistnej zmluvy. Rozsudkom Arbitrážneho súdu v Košiciach zo dňa 19.1.2012 sp.zn. 2C/2804/2012 bolo žalobkyni ako spotrebiteľke uložené zaplatiť žalovanému v lehote 5 dní od doručenia rozhodcovského rozsudku sumu 157,41 eur a trovy rozhodcovského konania vo výške 276,- eur. Rozhodnutie bolo doručené žalobkyni dňa 16.4.2013. Dňa 26.4.2013 podala žalobkyňa návrh na súd, aby bol zrušený rozsudok Arbitrážneho súdu Košice sp.zn. 2C/2804/2012 zo dňa 19.1.2012. Súd dospel k záveru, že poistná zmluva uzavretá medzi účastníkmi konania má charakter spotrebiteľskej zmluvy a táto musí spĺňať aj požiadavky upravené v § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktoré obsahujú úpravu spotrebiteľských zmlúv. Občiansky zákonník len indikatívne vypočítava okruh neprijateľných zmluvných podmienok a súd môže označiť za neprijateľnú aj inú zmluvnú podmienku, ktorá spôsobuje

nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa v intenzite upravenej v § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Smernica 93/13/EHS vypočítava niektoré nekalé podmienky, pričom v prílohe sa dotýka aj rozhodcovskej doložky v štandardných zmluvách za stavu, že proces pred rozhodcom nie je právne regulovaný. Súd považuje rozhodcovskú doložku za neprijateľnú podmienku, ktorá spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Rozhodcovská doložka je upravená vo VPP v časti XV., pričom v súlade s § 788 ods. 3 Občianskeho zákonníka tvoria súčasť poisťnej zmluvy, sú záväzné a sú obligatórnou časťou poisťnej zmluvy, ktoré spotrebiteľ nemá možnosť ovplyvniť. Rozhodcovská doložka je vopred naformulovaná dodávateľom a neumožňuje spotrebiteľovi dosiahnuť rozhodovanie v prípadnom spore na všeobecnom súde. Dohodnutý spôsob zloženia, resp. určenia rozhodcovského súdu je ukážkovým príkladom neprijateľnej podmienky, keďže by malo ísť o súd vytvorený žalovaným, teda bola by tu veľká pochybnosť o objektívnosti takéhoto súdu. Žalovaný si uplatnil svoje nároky na už zriadenom rozhodcovskom súde, teda ho nezriaďoval on sám. Už skutočnosť, že podmienka je objektívne spôsobilá poškodiť spotrebiteľa, postačuje na to, aby bola neprijateľná. V opačnom prípade by bolo ťažké dosiahnuť cieľ sledovaný Smernicou 93/13/EHS, teda zabezpečiť, aby spotrebiteľia neboli viazaní neprijateľnými podmienkami, keďže by bolo ich možné obísť podobne, ako to urobil žalovaný. Cieľom rozhodcovskej doložky je hlavne dosiahnutie rozhodnutia, ktoré by mohlo byť exekučným titulom bez toho, aby sa vecou zaoberal všeobecný súd. Nasvedčuje tomu rokovací poriadok rozhodcovského súdu a sadzobník poplatkov. Žaloba a rozsudok sa síce doručujú do vlastných rúk protistrane, ale tieto je možné považovať za doručené aj keď si protistrana zásielku nevyzdvihne v odbernej lehote. V skrátených konaniach (teda bez ústneho pojednania žaloby) sa rozhoduje v sporoch, ak je predmetom peňažná pohľadávka nepresahujúca 66.500,- eur, pričom takýto rozsudok je možné doručiť aj tzv. náhradným doručením, teda o tomto sa ani účastník nemusí dozvedieť. Pri spotrebiteľských nárokoch je možné žiadať ústne pojednanie sporu, ak predmet konania presahuje 300,- eur, ale takáto žiadosť je spoplatňovaná. Od poplatku spotrebiteľ nie je oslobodený, podobne ako od poplatku za preskúmanie námietky nedostatku právomoci, ktorý predstavuje 360,- eur. Za návrh na oslobodenie od poplatku je pritom žiadateľ povinný uhradiť poplatok vo výške 36,- eur a za podaný odpor je potrebné uhradiť poplatok vo výške 72,- eur, ktorého zaplatenie je podmienkou prihladania na odpor. Trovy priznané rozhodcovským súdom dosahujú sumu 276,- eur. Spotrebiteľ je v konaniach (súdnych), v ktorých uplatňuje alebo bráni svoje práva oslobodený od súdnych poplatkov podľa § 4 ods. 2 písm. za) zákona č. 71/1992 Zb.. Ak sa v súdnom konaní vydá rozhodnutie v skrátenom konaní (platobný rozkaz), nie je možné ho doručiť tzv. fikciou doručenia. V prípade, ak by predmetom konania pred všeobecným súdom bola suma uplatnená v rozhodcovskom konaní, náhrada trov úspešného účastníka by činila necelých 70,- eur (súdny poplatok vo výške 16,50 eur a trovy právneho zastúpenia za 2 úkony právnej pomoci vo výške 48,46 eur bez DPH). Osobitné vyjednanie rozhodcovskej doložky má sledovať z pohľadu ochrany v spore spotrebiteľa, že spotrebiteľ si sám, z určitých dôvodov osobitne vymieni takúto klauzulu, lebo má preňho osobitný význam. Spôsob, akým bola zmluva predložená žalobkyňi je skôr o nevhodnom predkladaní zmluvných podmienok, vo vzťahu ku ktorým oprávnený sledoval ich vylúčenie spod režimu súdnej kontroly neprijateľných zmluvných podmienok, čo predstavuje nekalú obchodnú prax v zmysle § 8 ods. 4 zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa. Je zrejme z celého znenia VPP, že aj keď na ich konci je osobitný odsek, ktorý odkazuje na akceptovanie rozhodcovskej doložky upravenej v časti XV. VPP, túto doložku nemohla žalobkyňa ovplyvniť. Usporiadanie rámečkov na podpis navodzuje dojem, že ten hlavný, či dôležitejší podpis na konci VPP je až temer za osobitnými dojednaniami, keďže až za týmto nasledujú rámečky pre podpisy oboch zmluvných strán. Z inštitútu individuálne dohodnutej podmienky je potrebné vychádzať z cieľov Smernice Rady 93/13/EHS. V tomto prípade bola rozhodcovská doložka navrhnutá dodávateľom vopred na predpísanom tlačive a jedinými údajmi, ktoré boli do Všeobecných obchodných podmienok dopísané rukou boli údaje o osobe poisťníka, osobe konajúcej za poisťovňu, číslo poisťnej zmluvy a dátum a miesto podpisu zmluvy. V konečnom dôsledku je účelom rozhodcovského konania zjednodušenie prístupu žalobcu k rýchlemu vydaniu exekučného titulu na úkor spotrebiteľa eliminovaním jeho práva brániť sa proti uplatňovanému nároku, pričom spotrebiteľ o týchto skutočnostiach nemohol mať vedomosť. Zo záznamu o požiadavkách a potrebách klienta k poisťnej zmluve nemožno vyvodiť záver, žeby žalobkyňa bola poučená o rozhodcovskej doložke a jej prípadných následkoch, ako to tvrdil žalovaný. Jediná zmienka o rozhodcovskom konaní je len v tom zmysle, že v prípade sporov je možné využiť rozhodcovské konanie na riešenie sporov. Pokiaľ ide o právomoc súdu na konanie v zmysle § 106 ods. 1, 3 O.s.p. z rozhodcovského spisu je zrejme, že žalobkyňa odpor proti rozhodcovskému rozsudku nepodala, teda rozhodcovský súd nemá o čom rozhodovať v riadnom konaní, pričom v danom prípade nejde o situáciu, že sa rieši vec sama, ale ide o konanie o zrušenie rozhodcovského rozsudku, na ktoré má stále právomoc všeobecný súd.

Ďalším výrokom rozsudku bola žalovanému uložená povinnosť uhradiť žalobkyni trovy konania vo výške 355,66 eur na účet právneho zástupcu JUDr. Mariána Gelenekyho.

Tento výrok súd zdôvodnil odkazom na § 142 ods. 1 O.s.p.. Trovy konania pozostávajú z trov právneho zastúpenia žalobkyne vo výške 355,66 eur, za úkony právnej služby vymenované v odôvodnení rozsudku.

Proti tomuto rozsudku podal v zákonnej lehote odvolanie žalovaný. Navrhol rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Ako dôvod uviedol, že rozhodcovská doložka bola platná, individuálne dojednaná a že v súlade s ňou rozhodoval stály rozhodcovský súd. Je nesprávne aj rozhodnutie o priznaní trov konania žalobkyni, jedná sa o predčasné rozhodnutie vydané bez zistenia skutkového stavu. Poistnú zmluvu navrhol uzavrieť tretí subjekt nezávisle od žalovaného, a to finančný agent H. Y.. Zo zákonných noriem upravujúcich sprostredkovateľskú činnosť takýchto finančných agentov vyplýva, že tento musí splniť povinnosť oboznámiť každého, aj potencionálneho klienta so všetkými skutočnosťami k obsahu uzavretej poistnej zmluvy a jej prílohám, vrátane rozhodných ustanovení pre alternatívne riešenie sporov, a potom o tom vyhotoviť tzv. záznam o požiadavkách a potrebách klienta k poistnej zmluve. Žalovaný namieta nesprávnosť postupu súdu, ktorý vypočul len žalobkyňu a nevyočul svedka, aj keď to žalovaný označil vo svojom návrhu. Podobne v odôvodnení rozhodnutia nehodnotil záznam sprostredkovateľa poistenia ako listinný dôkaz, ktorým žalovaný preukázal vedomosť žalobkyne o dojednanej rozhodcovskej doložke v období, keď bola uzatváraná poistná zmluva. Považuje žalovaný za nespochybniteľné, že vstupoval do poistného vzťahu so žalobkyňou ako informovaným spotrebiteľom. K tomu predložil aj listinný dôkaz, a to Záznam o požiadavkách a potrebách klienta k poistnej zmluve zo dňa 2.10.2008. V tejto súvislosti žalovaný poukázal aj na základné povinnosti sprostredkovateľa poistenia podľa § 33 ods. 4, 7, 8 zákona č. 340/2005 Z.z. o sprostredkovaní poistenia a sprostredkovaní zaistenia. Aj žalovaný vstupoval do základného poistného vzťahu ako dobromyseľný účastník s tým, že všetky ustanovenia poistného vzťahu boli dojednané medzi žalobkyňou a sprostredkovateľom poistenia, a to vrátane rozhodcovskej doložky. Obdobné poistné zmluvy v danej dobe poskytovalo na plne liberalizovanom poistnom trhu Slovenskej republiky 26 poisťovní. Preto nie je možné tvrdiť, že by žalobkyňa bola nútená uzavrieť poistnú zmluvu bez rozmyslu práve so žalovaným. Poistná zmluva sa neuzatvárala v majetkovej tiesni zapríčinennej nedostatkom finančných prostriedkov. Vôľové a rozhodovacie danosti a schopnosti žalobkyne v čase uzatvorenia poistnej zmluvy a rozhodcovskej doložky neboli ovplyvnené vidinou rýchleho zisku peňazí. Následne po vyhotovení Informácie sprostredkovateľom došlo v určenom čase k vyhotoveniu návrhu zmluvy, ktorá bola zo strany žalobkyne a sprostredkovateľa poistenia riadne podpísaná. Až po platnom uzavretí poistnej zmluvy nastala fáza dojednávania Osobitných zmluvných dojednaní, ktorých obsahom bola rozhodcovská doložka. Osobitný odstavec obsahujúci rozhodcovskú doložku je očividne graficky oddelený od ostatných s miestom na podpis klienta potvrdzujúceho prevzatie VPP. Aj samotný názov „Osobitné zmluvné dojednania“ gramaticky a logicky vyjadruje, že sa nejedná o súčasť VPP. Nie je logické, aby žalobkyňa podpisom Osobitných zmluvných dojednaní konala v omyle, že znova podpisuje buď poistnú zmluvu, alebo znova prevzatie VPP. Žalovaný bol dobromyseľný v tom, že vstupoval do vopred sprostredkovaného poistného vzťahu cez tretiu - nezávislú osobu s tým, že sprostredkovateľ poistenia bol v zmysle dodržania jeho zákonných povinností povinný vysvetliť klientovi všetky podmienky poistnej zmluvy. Konanie o nárokoch zo spotrebiteľskej zmluvy je treba odlíšiť od konania o zrušení rozhodcovského rozsudku, ktoré nie je možné považovať za spotrebiteľský spor, pretože rozhodcovský rozsudok nie je zmluvou. Dovolací súd v rozhodnutí sp.zn. 6Cdo/1/2012 zo dňa 21.3.2012 nerozhodoval v merite veci, t.j. o platnosti, či neplatnosti rozhodcovskej doložky, pretože dovolanie odmietol pre procesnú neprípustnosť. Ďalej poukázal na nález Ústavného súdu SR sp.zn. II.ÚS 499/2012 z 10.7.2013. Vo vzťahu k nevyhnutosti tzv. eurokonformného výkladu spotrebiteľského práva, najmä k možnosti uzavrieť rozhodcovskú doložku v zmluvách, ktoré sú v národnom právnom poriadku označované ako spotrebiteľské sa konštatuje, že Smernica nie je na území Slovenskej republiky voči jej občanom v zásade priamo zaväzujúca a jej účinok je priamy len za predpokladu, že štát Smernicu EÚ do svojho právneho poriadku neimplementoval, alebo ju implementoval nesprávne. Z tohto hľadiska je významné 19-te odôvodnenie (recitál) Smernice 93/13/EHS, ktorý formuluje jeden zo zámerov Smernice a dotýka sa práve poistnej zmluvy. Toto ustanovenie stanovuje výnimku pri jednej zo spotrebiteľských zmlúv, a to poistnej zmluve. Táto výnimka sa v rámci implementácie Smernice 93/13/EHS do vnútroštátneho práva nepremietla. Podľa § 35 ods. 1 zákona č. 8/2008 Z.z. o poisťovníctve je poisťovňa povinná určiť výšku poistného na základe poistno-matematických metód. Kontrola správneho

stanovenia poistného je pod dohľadom Národnej banky Slovenska. Z pohľadu Smernice 93/13/EHS je zásadné, že ak ide o poistnú zmluvu, majú z pohľadu ochrany spotrebiteľa platiť odlišné pravidlá. Súdny sú povinné aplikovať normy práva Európskej únie ex off, t.j. aj bez osobitného návrhu účastníkov konania. Súdy sú preto povinné pri prieskume dotknutej zmluvnej podmienky v poistnej zmluve postupovať tak, aby zohľadnili odlišnosti prípadu a skutočný zámer tejto Smernice, ktorý je jasne formulovaný v jej 19-om odôvodnení a ktorý je pre členský štát záväzný. To znamená, že súdy majú povinnosť vyhodnotiť, či dotknutá zmluvná podmienka v poistnej zmluve nepodlieha výnimke uvedenej v 19-om odôvodnení Smernice 93/13/EHS. V tejto súvislosti poukázal žalovaný na rozhodnutie Ústavného súdu SR IV.ÚS 77/2002. Rozhodcovská doložka uzavretá žalobkyňou nespôsobuje žiadnu značnú nerovnováhu v neprospech žalobkyne. Na vyslovenie tvrdenia o tzv. hrubom nepomere v právach vytvárajúce neprijateľné podmienky má Smernica k dispozícii test primeranosti podmienky, a to v čl. 4 Smernice. Test primeranosti podmienky stanovuje tie okolnosti, ktoré je všetky potrebné vziať do úvahy pri prijatí záveru, či skúmaná podmienka je (nie je) prijateľná. Test reprezentuje aj tzv. ústavný limit pre prieskumný a rozhodovací rámec súdu pri konaní o vyslovení tvrdenia o neprijateľnosti tej ktorej konkrétnej podmienky v konkrétnej posudzovanej zmluve. Pre označenie zmluvného dojednanía za neprimerané je nutné preukázať (nielen teda tvrdiť, ako to robí žalobkyňa) značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach, a to vždy ku ťarche spotrebiteľa. Článok 4 je teda konkrétnym národom, ako má súd pri kontrole podmienok v poistných zmluvách postupovať, keď znemožňuje ľubovôľu pri rozhodovaní o zmluvných podmienkach v spotrebiteľských zmluvách. Článok 4 Smernice od súdu vyžaduje, aby pri hodnotení dojednanía vzal do úvahy a) povahu služby, b) všetky špecifické okolnosti, ktoré sprevádzali uzatvorenie zmluvy, najmä uzatvorenie sprostredkovania poistenia, pretože k uzatvoreniu poistenia došlo činnosťou sprostredkovateľa poistenia ako samostatného licencovaného podnikateľa a nie činnosťou žalovaného samotného, konajúcim svojím zamestnancom. To všetko s prihliadnutím na povinnosti vznášané na činnosť dodávateľa zo Zákona o poisťovníctve. Do úvahy treba vziať všetky ďalšie podmienky zmluvy, a to vo vzájomných súvislostiach najmä, či na prvý pohľad jednostranná izolovaná podmienka vytrhnutá z kontextu je vyvážená inou výhodnou zmluvnou podmienkou. To všetko treba hodnotiť podľa doby uzatvorenia zmluvy. Predovšetkým je treba uvedomiť si časový faktor. Vždy sa jedná o posudzovanie okolností, ktoré boli známe v dobe uzavretia zmluvy. Z čl. 4 Smernice však tiež nepochybne vyplýva, že pokiaľ sa spôsobí neprimeranosť podmienky až neskôr, nie je možné túto, pre spotrebiteľa síce iste negatívnu okolnosť, pri samotnom hodnotení neprimeranosti podmienky podľa čl. 4 použiť. Na okolnosti, či neprimeranosť podmienky, ktorá nie je aspoň spozorovateľná, už v okamihu kontraktácie, nie je pri hodnotení možnej neprijateľnosti podmienky možné brať zreteľ. Smernica EÚ, ani judikatúra Súdneho dvora EÚ nikdy nežiadala od všeobecných súdov členských štátov retroaktívne pôsobenie. Skutočnosť, že zmluva obsahuje napr. jedno veľmi nevýhodné ustanovenie, ešte neznamená, že musí byť automaticky označené za neprimerané. Každé ustanovenie zmluvy je treba vnímať v súvislosti s ostatnými zmluvnými podmienkami. Ak je nevýhodné dojednanie vyvážené inými, pre spotrebiteľa reálne výhodnými dojednaniami, nie je najmenší dôvod prehlásiť nevýhodné ustanovenie za neplatné. Aby bolo dojednanie považované za neprimerané, nepostačí, aby z neho vyplývala nerovnosť v právach a povinnostiach, ale aby táto nerovnosť bola značná. Najprv je nutné definovať rovnosť v právach a povinnostiach, potom nerovnosť a následne nerovnosť takej intenzity, ktorú je možno označiť za neúnosnú, teda značnú. Riziko nerovnosti je súčasťou každej transakcie a nikto by nemal spoliehať na to, že právo zasiahne v prospech slabšej strany zakaždým, keď sa zmluva prejaví z uhla pohľadu spotrebiteľa, aj keď len nepatrne ako nevýhodná. Podstata nerovnováhy sa v európskom práve posudzuje stupňom odchýlky od imaginárneho ideálu. Ideálom je zmluva, podľa ktorej majú obe strany rovnakú mieru práva a povinností. Prvostupňový súd neposudzoval hlavný právny vzťah, a to vzťah medzi žalobkyňou a žalovaným a nijako sa nevenoval jeho zániku v druhom roku po uzavretí poistnej zmluvy. Absencia takejto argumentácie súdu bráni účastníkovi v realizácii jeho procesných práv. Rozhodnutie súdu je arbitrárne, pretože súd neposudzoval kompletne znenie čl. XV. VPP po predchádzajúcom posúdení osobitných zmluvných dojednaní č. 01/2007, pretože práve tieto obsahujú hmotno-právnu dohodu o uzavretí rozhodcovskej doložky. Súd ničím neodôvodnil skutočnosť, že žalobkyňa mala dve možnosti, a to osobitné zmluvné dojednanie podpísať alebo nepodpísať, a teda rozhodcovskú doložku prijať alebo neprijať. Žalovaný považuje za nesprávny skutkový a právny záver súdu o tom, že rozhodcovská doložka nebola platná, ani individuálne dojednaná. Zo znenia rozhodcovskej doložky vyplýva, že bola predtým vysvetlená žalobkyňou tretím nezávislým subjektom, ďalej bola doložená podpisom oboch strán, a teda bola jednoznačne individuálne dojednaná. Súd nesprávne vyhodnotil aj postup a rozhodovanie rozhodcovského súdu v skrátenej forme konania. Rozhodcovský súd vykonal prvotné konanie v skrátenej forme a so zohľadnením všetkých noriem aplikovateľných aj v rámci ochrany spotrebiteľa v spore, ktorý mohol využiť opravný prostriedok

smerujúci k automatickému zrušeniu rozhodcovského rozsudku. Žalovaný formálne pripravil právnu dokumentáciu potrebnú na uzatvorenie poistnej zmluvy, ako aj na písomné podchytenie prípadného individuálneho dojednaní so žalobcom. Týmto dokumentmi disponoval sprostredkovateľ poistenia, s ktorým mal žalovaný uzavretú sprostredkovateľsko-mandátnu zmluvu. Ako vyplýva z listinného dôkazu - záznamu vyhotoveného pred uzavretím poistenia, žalobkyňa bola osobitne upozornená na zákon č. 244/2002 Z.z., ako aj na časť XV. VPP. Bola teda upozornená na to, že tento zákon a mimosúdne riešenie sporov sa jej, pokiaľ uzavrie poistenie, môže dotýkať. Žalobkyňa mala pred podpisom poistnej zmluvy taký čas, aký si sama zvolila, na riadne oboznámenie sa a zváženie podpisu nie iba poistnej zmluvy, ale najmä Osobitných zmluvných dojednaní. Napokon v tejto súvislosti platí aj § 2 ods. 1 zákona č. 1/1993 Z.z., že „o všetkom, čo bolo v Zbierke zákonov uverejnené, platí domnienka, že dňom uverejnenia sa stalo známym každému, koho sa to týka. Domnienka o znalosti vyhlásených všeobecne záväzných právnych predpisov je nevyvrátiteľná“. Žalovaný preto uniesol dôkazné bremeno v časti individuálneho dojednaní rozhodcovskej doložky so žalobkyňou cez tretiu osobu. Výrok o trovách konania žalovaný napáda z dôvodu, že úspech v spore bude možné vysloviť až po konečnom rozhodnutí vo veci samej.

Žalobkyňa vo svojom písomnom vyjadrení navrhla rozsudok súdu prvého stupňa potvrdiť. Podľa nej žalovaný nemal záujem na tom, aby súd vykonal ďalšie dokazovanie. Rozhodcovská doložka bola dojednaná neplatne, čo v konkrétnom prípade založilo právny dôvod na zrušenie predmetného rozhodcovského rozsudku. Výrok o priznaní náhrady trov konania taktiež považuje za správny, pretože žalobkyňa v spore dosiahla plný úspech. Žalovaný sa snaží zbaviť zodpovednosti tvrdením, že povinnosti pri uzatváraní rozhodcovskej doložky porušil sprostredkovateľ poistenia. Znenie rozhodcovskej doložky a jej zakotvenie do textu je v plnom rozsahu na zodpovednosti žalovaného a nie inej tretej osoby. Žalovaný poukázal, že súd nevykonal dokazovanie výsluchom svedka - sprostredkovateľa poistenia. Takýto návrh žalovaný neučinil. Dojednaná rozhodcovská doložka tak, ako bola uzatvorená je neprijateľná podmienka v spotrebiteľskej zmluve sama o sebe, a túto skutočnosť nemôže vyvrátiť žiaden výsluch. Záznam o požiadavkách a potrebách klienta absolútne nesvedčí o tom, že žalobkyňa bola osobitne poučená, že sa podpisom zmluvy a Všeobecných poistných podmienok zaväzuje riešiť všetky spory výlučne cestou rozhodcovského súdu. Spor, či rozhodcovská doložka bola dojednaná platne je spotrebiteľským sporom, pretože bola uzatvorená medzi zmluvnými stranami zo spotrebiteľskej zmluvy. Občiansky zákonník ako základný právny predpis súkromného práva sám ustanovuje, že rozhodcovská doložka dojednaná medzi dodávateľom a spotrebiteľom je podmienkou v spotrebiteľskej zmluve. Nemožno preto argumentovať, že spor o platnosť rozhodcovskej doložky nie je spotrebiteľským sporom.

Odvolací súd preskúmal napadnutý rozsudok na neverejnom zasadnutí, v dôsledku čoho nedošlo k zopakovaniu, či doplneniu dokazovania na odvolacom pojednávaní, ktoré by bolo za tým účelom nariadené. Právnym dôsledkom takéhoto preskúmania rozsudku odvolacím súdom je jeho viazanosť skutkovým stavom zisteným súdom prvého stupňa (§ 213 ods. 1, 3, 4, 5 a § 214 ods. 2 O.s.p.).

Pretože rozsudok vo veci samej musí byť verejne vyhlásený, bol termín verejného vyhlásenia rozsudku uverejnený v zákonom stanovenej lehote na úradnej tabuli súdu a na internete (§ 156 ods. 1, 3 O.s.p.). Pri preskúmaní napadnutého rozsudku bol odvolací súd viazaný dôvodmi podaného odvolania do tej miery, že nebol oprávnený tento rozsudok preskúmať z iných dôvodov, než ktoré boli výslovne uvedené v podanom odvolaní. Výnimkou by mohli byť len vady konania, pokiaľ by mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 212 ods. 1, 3 O.s.p.). Po takomto preskúmaní napadnutého rozsudku dospel odvolací súd k záveru, že odvolanie žalovaného nie je opodstatnené.

Počnúc od 1.1.2015 nadobudol účinnosť zákon č. 335/2014 Z.z. o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní - ďalej len ZoSRK. Podľa § 73 tohto zákona, ak nie je ďalej ustanovené inak, ustanovenia tohto zákona sa použijú aj na rozhodcovské konania, ktorých predmetom je spotrebiteľský spor začatý pred 1.1.2015. Právne účinky úkonov, ktoré boli urobené v rozhodcovskom konaní začatom pred 1.1.2015 zostávajú zachované. Na trvanie a plynutie lehoty na podanie žaloby o zrušenie rozhodcovského rozsudku, ktorá začala plynúť pred 1.1.2015, sa použijú predpisy účinné do 31.12.2014. Rozhodcovská zmluva uzavretá pred 1.1.2015 sa spravuje predpismi účinnými v čase jej uzavretia.

V preskúmanej veci sa konanie na súde začalo dňa 23.4.2013 podaním žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku. Prvostupňový súd síce rozhodol o žalobe rozsudkom zo dňa 21.1.2014, avšak konanie o žalobe nebolo do rozhodnutia odvolacieho súdu skončené. Preto opodstatnenosť tejto

žaloby sa preskúmava podľa Zákona o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní. Súdne konania o žalobe na zrušenie rozhodcovského rozsudku v spotrebiteľskej veci, začaté pred 1.1.2015 sa dokončia podľa zákona č. 335/2002 Z.z.. Vyplýva to z § 73.

Podľa § 45 ods. 1 písm. e) tohto zákona, účastník rozhodcovského konania sa môže so žalobou podanom na príslušnom súde domáhať zrušenia tuzemského rozhodcovského rozsudku, akje tu dôvod neplatnosti spotrebiteľskej rozhodcovskej zmluvy.

Žalobkyňa podala žalobu v lehote upravenej v § 41 ods. 1 ZoRK v znení účinnom do 31.12.2014. Doručený rozhodcovský rozsudok nadobudne právoplatnosť po nadobudnutí právoplatnosti súdu v konaní o zrušenie rozhodcovského rozsudku (§ 46 ods. 2 ZoSRK)

Samotná poisťná zmluva, vrátane Osobitných zmluvných dojednaní č. 01/2007 bola uzavretá dňa 2.10.2008. V dôsledku toho sa platnosť Osobitného zmluvného dojednania obsahujúceho rozhodcovskú doložku posudzuje podľa práva platného od 1.1.2008. V tom čase už ustanovenie § 53 ods. 4 písm. r) Občianskeho zákonníka označilo za neprijateľnú zmluvnú podmienku uvedenú v spotrebiteľskej zmluve aj dojednanie vyžadujúce od spotrebiteľa, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní. Takéto dojednanie v spotrebiteľskej zmluve označil § 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka za neplatné. Výnimku v tomto smere pripustil § 53 ods. 1 druhá veta Občianskeho zákonníka v prípade, ak takáto neprijateľná podmienka bola individuálne dojednaná.

Poisťná zmluva uzavretá fyzickou osobou, nepodnikateľom, má charakter spotrebiteľskej zmluvy v zmysle § 52 ods. 1, 2, 4 Občianskeho zákonníka v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy. Na spotrebiteľskom charaktere tohto právneho vzťahu nič nemení podanie návrhu na začatie rozhodcovského konania podľa § 16 a násl. ZoRK. To isté platí aj pre podanie žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku podľa § 40 ZoRK. Dôkazom toho je, že jedným z dôvodov na podanie takejto žaloby je aj porušenie všeobecných záväzných právnych predpisov na ochranu práv spotrebiteľa (§ 40 ods. 1 písm. j) ZoRK).

Keďže v preskúmvanej veci bola v zmluve zo dňa 2.10.2008 dojednaná rozhodcovská doložka, na základe ktorej bola stanovená výlučná právomoc rozhodcovského súdu na rozhodovanie akéhokoľvek sporu medzi zmluvnými stranami, mohla byť takáto doložka platne uzavretá len za podmienky jej individuálneho dojednania. V zmysle § 53 ods. 1, 2 posledná veta Občianskeho zákonníka individuálne dojednané neprijateľné podmienky sú také zmluvné ustanovenia, s ktorými sa mal spotrebiteľ možnosť oboznámiť už pred podpísaním zmluvy, pričom mohol ovplyvniť ich obsah. Samotný žalovaný uznáva, že žalobkyňa mala možnosť výberu len medzi tým, či rozhodcovskú doložku podpíše alebo, či ju nepodpíše to, čo už bolo napísané. Ani článok XV. - rozhodcovské konania, tvoriaci súčasť Všeobecných poisťných podmienok pre poistenie zjednávané žalovanou spoločnosťou neobsahuje úpravu, ktorá by dávala poistenému akúkoľvek možnosť iného výberu.

Žalovaný opakovane odôvodňoval plnenie podmienok individuálneho dojednania rozhodcovskej doložky náležitým poučením žalobkyne sprostredkovateľom poistenia H. Y. a odkazom na Záznam o požiadavkách a potrebách klienta. V tejto súvislosti je možné konštatovať, že táto listina obsahuje len informáciu o práve poisteného v prípade vzniku sporov vyplývajúcich zo sprostredkovania poistenia využiť inštitút rozhodcovského konania v zmysle zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní a Všeobecných poisťných podmienok poisťovne (XV. časť). O tom, ako by mali byť riešené spory medzi žalobkyňou a žalovaným uvedená listina neobsahuje žiadnu zmienku. Súčasťou tejto listiny je prehlásenie klienta, že bol oboznámený, okrem iného, s dôsledkami neplatenia, respektíve nepravidelného platenia, pričom informácie sprostredkovateľom poistenia mu boli podané vyčerpávajúco, jasne a porozumel im. Z takéhoto záznamu o rozsahu poučovania žalobkyne o jej právach a povinnostiach v súvislosti s prípadným budúcim rozhodcovským konaním nemožno vyvodiť záver, že by šlo o zmluvnú podmienku individuálne dojednanú.

Žalovaný navrhol v tejto súvislosti doplniť dokazovanie výsluchom sprostredkovateľa poistenia H. Y.. Prvostupňový súd tento dôkaz s výsluchom svedka nevykonal. Na rozsah poučenia pri uzatváraní poisťnej zmluvy a pri podpise rozhodcovskej doložky nebola vypočítaná ani samotná žalobkyňa.

Podmienka individuálneho dojednaní rozhodcovskej zmluvy by bola splnená v prípade, keď by podpisu zmluvy predchádzalo poučenie spotrebiteľa o právnych dôsledkoch uzavretia rozhodcovskej zmluvy (rozhodcovskej doložky) so zameraním na zhoršenie procesných práv a povinností v neprospech spotrebiteľa v porovnaní so súdnym konaním. Spotrebiteľovi musí byť pritom daná reálna možnosť voľby, či prijme alebo neprijme rozhodcovskú zmluvu (rozhodcovskú doložku). Voľba spotrebiteľa v prospech všeobecného súdu nesmie byť spojená s možnosťou neuzavretia samotnej spotrebiteľskej zmluvy. Veriteľ (dodávateľ) musí splnenie týchto podmienok individuálneho dojednaní rozhodcovskej zmluvy (rozhodcovskej doložky) v prípade pochybností preukázať, inak sa nepovažuje rozhodcovská zmluva za individuálne dojednanú (§ 53 ods. 3 Občianskeho zákonníka).

Najvyšší súd SR uznesením sp.zn. 2MCdo 1/2012 zo dňa 31.1.2013 vyslovil názor o obsahu poučovacej povinnosti dodávateľa v prípade dojednávania rozhodcovskej doložky podľa § 93b Zákona o bankách. „Uvedené ustanovenie nijako nezbavovalo právnu predchodkyňu oprávnenej povinnosti predložiť povinnej návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy takým spôsobom, aby z neho bolo dostatočne zrejmé, že povinnej sa poskytuje možnosť voľby prijať alebo neprijať návrh na riešenie prípadných sporov výlučne v rozhodcovskom konaní a aby bolo z neho tiež zrejmé, že jej boli poskytnuté aj jasné a zrozumiteľné informácie, čo znamená výlučné riešenie sporov v rozhodcovskom konaní. Pokiaľ právna predchodkyňa oprávnenej takto nepostupovala, respektíve pokiaľ takýto postup oprávnenou doloženými listinami pripojenými k návrhu na exekúciu nebol, súd správne konštatoval neprijateľnosť rozhodcovskej doložky.“

V tejto súvislosti je možné odkázať aj na uznesenie Súdneho dvora (ES) z 3.4.2014 vo veci C-342/2013 Katalin týkajúce sa zmluvnej podmienky priznávajúcej výlučnú právomoc rozhodcovského súdu. Podľa neho „článok 3 ods. 1 a 3 Smernice Rady 93/13/EHS z 5.apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, ako aj bod 1 písm. q) Prílohy tejto smernice sa majú vykladať v tom zmysle, že príslušnému vnútroštátnemu súdu prináleží určiť, či zmluvná podmienka obsiahnutá v zmluve o hypotekárnom úvere uzavretej medzi spotrebiteľom a bankou, ktorá priznáva výlučnú právomoc na rozhodovanie všetkých sporov týkajúcich sa tejto zmluvy stálemu rozhodcovskému súdu, ktorého rozhodnutia nemožno napadnúť opravnými prostriedkami podľa vnútroštátneho práva, má byť s ohľadom na okolnosti uzatvorenia uvedenej zmluvy považovaná za nekalú v zmysle týchto ustanovení.“

V rámci tohto posúdenia musí príslušný vnútroštátny súd najmä:

- overiť, či cieľom alebo následkom predmetnej zmluvnej podmienky je zbavenie spotrebiteľa právne podať žalobu alebo iný opravný prostriedok alebo bránenie v uplatnení tohto práva, a
- zohľadniť skutočnosť, že oznámenie všeobecných informácií o rozdielnosti medzi rozhodcovským konaním a bežným súdnym konaním spotrebiteľovi pred uzatvorením dotknutej zmluvy nemôže samo o sebe vylúčiť nekalý charakter tejto zmluvnej podmienky.

V prípade kladnej odpovede musí uvedený súd vyvodiť všetky dôsledky, ktoré z toho plynú podľa vnútroštátneho práva, aby zabezpečil, že pre tohto spotrebiteľa nebude uvedená zmluvná podmienka záväzná.“

Vychádzajúc z tohto uznesenia má oznámenie všeobecných informácií o rozdieloch v súdnom a rozhodcovskom konaní za následok záver o individuálnom dojednaní rozhodcovskej zmluvy (doložky) len za podmienky, že súčasne nezbaví spotrebiteľa práva podať žalobu alebo iný opravný prostriedok proti rozhodnutiu rozhodcovského súdu.

Keďže takouto žalobou môže byť aj žaloba podaná podľa § 40 zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní v znení účinnom do 31.12.2014, je právne významné preukazovanie obsahu poučenia - informácie, ktoré dodávateľ poskytol spotrebiteľovi pri uzatváraní rozhodcovskej doložky.

Žalovaný mohol a aj navrhol zvrátiť právne dôsledky ostatných vykonaných dôkazov výsluchom sprostredkovateľa poistenia H. Y. ako svedka. Význam svedeckej výpovede v porovnaní s účastníckou výpoveďou (§ 131 O.s.p.) je daný tým, že svedok musí vypovedať pravdu a nič nezamĺčať pod následkom krivej výpovede (§ 126 ods. 1, 2 O.s.p.). Žalovaný v tejto súvislosti poukazoval na povinnosť sprostredkovateľa poistenia presne a výrazne poukázať na akékoľvek súvisiace riziká, pričom nesmie zamĺčovať alebo znejasňovať dôležité skutočnosti a je povinný oboznámiť klienta s osobitnými predpismi

upravujúcimi mimosúdne vyrovnanie sporov vyplývajúcich z finančného sprostredkovania, pričom by sa malo predovšetkým jednať o zákon č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní.

Účastníci konania majú povinnosť tvrdenia, t.j. povinnosť uvádzať rozhodujúce skutočnosti a súčasne aj dôkaznú povinnosť, t.j. povinnosť navrhovať dôkazné prostriedky na preukázanie svojich podmienok. O tom, ktoré z navrhnutých dôkazných prostriedkov sa vykonajú, rozhoduje súd (§ 120 ods. 1 O.s.p.). Súd nemá povinnosť vykonať všetky navrhnuté dôkazné prostriedky. Ak však v dôsledku toho dôjde k neúplne zistenému skutkovému stavu, je takýto postup súdu dôvodom na podanie odvolania.

Len v prípade, ak súd vykonal iné dôkazy umožňujúce zistenie skutočného stavu veci, nemožno nevykonanie navrhovaného dôkazu považovať za odňatie možnosti konať pred súdom.

Pod odňatím možnosti konať pred súdom možno vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý účastníkovi konania znemožňuje realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva.

Nedostatočne zistený skutkový stav je dôvodom pre zrušenie prvostupňového rozhodnutia za podmienky, že súd prvého stupňa súčasne vec nesprávne právne posúdil tým, že nepoužil správne ustanovenie právneho predpisu.

Výpoveď navrhnutého svedka týkajúca sa tvrdenia žalovaného o individuálnom dojednaní rozhodcovskej doložky so žalobkyňou by mohla viesť k záveru o nesprávnom právnom posúdení veci zo strany prvostupňového súdu, pokiaľ tento vyhovel žalobe na zrušenie rozhodcovského rozsudku len v prípade, že by svedok potvrdil poučenie klientky - žalobkyne v skôr uvedenom rozsahu. K uzatvoreniu poistnej zmluvy došlo pred viac ako 7 rokmi. V priebehu tohoto obdobia sa postupne vykryštalizoval terajší výklad pojmu „individuálne dojednaná zmluvná podmienka“. To sa prejavilo úpravou dojednávania rozhodcovských doložiek, či uzatvárania rozhodcovských zmlúv u mnohých dodávateľov, ktorí takéto doložky (zmluvy) naďalej uzatvárajú. Preto aj súčasná prax sprostredkovateľov poistenia pôsobiacich na základe zmluvy o obchodnom zastúpení (§ 622 a nasl. Obchodného zákonníka) je spravidla iná, než bola pred 7 rokmi. To všetko výraznou mierou ovplyvňuje vierohodnosť výpovede takéhoto svedka. Nemožno od nikoho za tohto stavu dôvodne očakávať, že si spomenie na obsah poučenia konkrétneho klienta pri uzatváraní konkrétnej poistnej zmluvy. Keďže žalobca, okrem skôr uvedených písomných dôkazov nepredložil žiadne iné, z ktorých by bol zistiteľný obsah poučenia žalovanej pri dojednaní rozhodcovskej doložky, nemôže samotný výsluch takéhoto svedka postačovať k záveru súdu o individuálnom dojednaní rozhodcovskej doložky.

Z týchto dôvodov nepochybil prvostupňový súd, keď nevyhovel návrhu na doplnenie dokazovania výsluchom spomínaného svedka a rozhodol len na základe predložených listinných dôkazov.

To má za dôsledok správnosť záveru napadnutého rozsudku o neplatnosti dojednanej rozhodcovskej doložky.

Preto odvolací súd v súlade s § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil napadnutý rozsudok vo výroku o zrušení rozhodcovského rozsudku.

Odvolací súd nepovažuje za opodstatnené ani odvolanie žalovaného týkajúce sa výroku o náhrade trov.

Žaloba na zrušenie rozhodcovského rozsudku bola podaná na súd dňa 23.4.2013, t.j. po skončení rozhodcovského konania. Vzhľadom k úprave § 73 v spojení s § 46 ods. 2 ZoSRK má sa za to, že doručený rozhodcovský rozsudok nadobudne právoplatnosť až po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia súdu v konaní o zrušení rozhodcovského rozsudku. Podľa § 47 ods. 1 Zákona o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní, ak súd zruší rozhodcovský rozsudok z dôvodu neplatnosti spotrebiteľskej rozhodcovskej zmluvy, pokračuje po právoplatnosti tohto rozhodnutia súdu v konaní o zrušení rozhodcovského rozsudku.

V takom prípade súd v spotrebiteľskej rozhodcovskej veci musí postupovať podľa teraz platného § 47 ZoSRK, ktorá vyžaduje rozhodnúť o náhrade trov aj v prípade vyhovenia žalobe na zrušenie rozhodcovského rozsudku z dôvodu neplatnosti spotrebiteľskej rozhodcovskej zmluvy.

Za tohto právneho stavu nepochybil súd 1.stupňa, keď súčasne s rozhodnutím o zrušení rozhodcovského rozsudku rozhodol súčasne o náhrade trov konania.

Preto odvolací súd potvrdil aj výrok o náhrade trov (§ 219 ods. 1 O.s.p.) po právoplatnosti tohto rozhodnutia na návrh niektorého z účastníkov v konaní vo veci v rozsahu uvedenom v žalobe.

Úspech v odvolacom konaní mala žalobkyňa. Preto jej vzniklo právo na náhradu všetkých účelne vynaložených trov odvolacieho konania (§ 142 ods. 1 a § 224 ods. 2 O.s.p.). Žalobkyňa takýto návrh nepodala. Preto odvolací súd nepriznal náhradu trov odvolacieho konania žiadnemu z účastníkov.

Toto rozhodnutie prijal odvolací senát Krajského súdu v Prešove v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.